

El capital estranger fa les maletes

Aturada total durant tot el dia a tots els centres de producció de l'empresa i manifestació de 30.000 persones al centre de Barcelona. Amenaces verbals: "si no saben què va passar a Numància i a Sagunt, ara els explicarem la història d'Espanya". Nova aturada total de 24 hores i nova manifestació. Aquest cop, 70.000 persones. Noves amenaces: "Arribarem fins on faci falta per evitar el tancament". Pancartes i cartells que omplen la ciutat. Crispació obrera. Solidaritat social. Tensió informativa. Fa escassament quinze anys molt pocs empresaris d'aquest país haurien resistit una pressió d'aquest tipus. El patró hauria cedit, hauria negociat, s'hauria arribat a un acord. Fa quinze anys, l'empresari, el dolent, vivia a deu minuts en cotxe de la fàbrica, portava cognom català i podia tenir por per ell, per la seva família, pel seu futur econòmic i el del seu país.

Avui és diferent. L'empresari viu a milers de quilòmetres. Segurament en un xalet, als afores d'alguna pròspera ciutat americana, japonesa o —en el millor dels casos— europea. Porta un cognom estrany i difícil de pronunciar. Cap treballador no l'ha vist mai en persona. I aquella fàbrica que s'ha de tancar no és més que una petita peça d'un engranatge molt gran, d'una estratègia mundial. I si aquests sindicalistes el pressionen massa, sempre queda l'opció d'agafar les maletes i marxar del tot.

Tot ha canviat molt en molt poc temps. Segons un informe elaborat recentment per l'OCDE, en aquests moments entre un 30 i un 40% de l'economia espanyola depèn directament o indirectament del capital estranger. En el cas de Catalunya no hi ha xifres concretes, però el grau de dependència podria ser més gran. Ha estat un procés accelerat de desnacionalització que va començar l'any 1984 —quan els inversors internacionals ja havien comprovat que el nou govern socialista era estable, tenia un programa seriós de modernització de l'economia espanyola i aplicava criteris liberals respecte al gran capital— i s'intensificà espectacularment a partir del 1985. Aquest any, un decret firmat per Miguel Boyer deixa la via lliure a la sortida de plusvàlues, interessos i capitals generats a l'estat espanyol per les inversions estrangeres. Des de l'entrada d'Espanya a la CEE, el capital estranger ja podia entrar lliurement, però amb

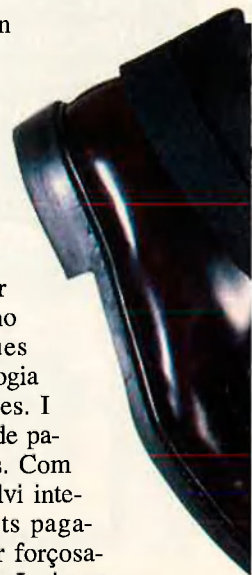
Entre 1985 i 1992 van entrar a l'estat espanyol bilions de pessetes d'inversió estrangera. Avui assistim al final del miratge mentre comencem a descobrir que molts d'aquells diners no es van quedar mai al país.

aquest decret qualsevol empresa multinacional podia desviar fora del país tots els beneficis generats per la seva filial espanyola.

Espanya es converteix en un paradís per als inversionistes de tot el món. És de llarg el país de l'OCDE que creix a major ritme. És l'època dels primers negocis de KIO de la mà de Javier de la Rosa: compren INPACSA a Balaguer, Torras Hostench a Girona, fiquen la pota a tot tipus de negocis... S'obre un període de prosperitat econòmica al ritme del capital multinacional, que en molts casos contribueix a salvar empreses del país en situació de crisi, especialment en el sector industrial.

En vista de l'allau, el Govern espanyol opta per deixar fer. No només no posa cap tipus de condicions a les empreses estrangeres que inverteixen, sinó que es posa en marxa una política agressiva de captació de capital forà, oferint condicions immillorables: sòl industrial molt barat o gratuït, concessió de crèdits a interès zero. Moltes empreses són servides amb safata d'or: abans de vendre Seat a Volkswagen, l'INI saneja la marca amb 400.000 milions de pessetes i la deixa sense deutes. Es podia haver seguit una altra política més restrictiva? Antoni Soy, director del Centre d'Estudis i de Planificació (CEP), contesta amb una altra pregunta: "haurien vingut sense totes aquestes facilitats?". I ell mateix es respon: "segurament, no".

Soy opina que el Govern espanyol estava obligat a practicar aquesta política: "a mitjan dècada dels vuitanta, l'economia espanyola creix molt, i molt ràpidament. Quan una economia com la nostra creix, ha d'importar molt, ja que per si sola no disposa de coses bàsiques com l'energia, l'alta tecnologia i moltes primeres matèries. I d'alguna manera s'havien de pagar aquestes importacions. Com que no hi havia prou estalvi interior per a afrontar aquests pagaments, s'havia de recórrer forçosament al finançament extern. La inver-

sió estrangera era probablement l'única solució”.

Elena Giraldez, professora de Política Econòmica a la Universitat de Barcelona i una de les persones que més i millor han estudiat el tema, matisa: “En el cas de les empreses públiques comprades per capital estranger, l'estat hauria d'haver mantingut el control sobre una part més important de les accions, i conservar així una major capacitat de negociació”. En cas que l'empresa adquirida fos privada, el control resultava més difícil, “però sí que s'hauria d'haver exigít que en cada cas el Govern espanyol s'assabentés exactament de les autèntiques intencions i objectius de la multinacional compradora”. Per evitar sorpreses...

Dir les veritats a mitges. Els quadres de l'evolució de la inversió estrangera en el període de 1985-91 són reveladors del pes que aquesta ha adquirit dins la nostra economia. Segons els informes més recents, els ingressos per aquest concepte a tot l'estat l'any 1986 van ser de 324.000 milions de pessetes corrents aproximadament. Al llarg dels anys següents aquesta xifra es va anar elevat progressivament fins a arribar, l'any 1991, a més d'un bilió de pessetes. En termes relatius, a Catalunya les xifres encara són més importants: en aquest mateix període es va passar de 82.000 a 434.000 milions de pessetes. És a dir, que l'any 1991 gairebé la meitat del que es va invertir a tot l'estat espanyol fou al Principat. Mentrestant, el País Valencià es movia entre xifres més modestes però igualment creixents: dels 5.000 milions de 1986 fins als 49.000 de 1991, entre un 2% i un 3% del total de la inversió estrangera directa a l'estat espanyol.

L'economista Francesc Cabana és testimoni directe de la febre inversora que va viure Catalunya en aquest període. El seu llibre *Les multinacionals a Catalunya*, de l'any 1984 —un treball exhaustiu de camp sobre la presència estrangera en l'economia del Principat—, va necessitar tot just dos anys després una segona edició profundament actualitzada que el va convertir pràcticament en un llibre nou. En pocs mesos havia quedat desfasat. “A Catalunya les empreses trobaven no solament un govern que els posava facilitats per a invertir, sinó també, i sobretot, una sèrie d'avantatges decisius: bones infraestructures, bones comunicacions, vida cultural, tranquil·litat social... factors que una multinacional valora molt a l'hora de decidir la destinació d'una inversió”.

La penetració va ser tan forta que una llista de les 40 empreses més grans del Principat en

1991 revela que més de la meitat estaven participades majoritàriament per capital estranger. I de les deu primeres, sis eren propietat de multinacionals: Nissan Motor Ibèrica, ERCROS (de KIO), Nestlè, Hoechst Ibèrica, Torras i Bayer Hispania. Les altres quatre eren Fuerzas Elèctricas de Catalunya (grup March), Fomento de Obras y Construcciones (de les Koplowitz), ENHER (de capital públic) i CIRSA. Al País Valencià, entre les cinc primeres apareixen actualment com a mínim tres multinacionals: FORD Espana, IBM i Valenciana de Cementos Portland (recentment adquirida per CEMEX).

Si aquesta mateixa llista es reelaborava a partir del volum de vendes, els resultats encara eren més espectaculars: les deu companyies capdavanteres en vendes situades al Principat eren estrangeres. I una dada que avui resulta quasi irònica: la primera era Seat.

I encara una mostra més. A cinc de les set províncies del Principat i el País Valencià la planta productiva més important estava controlada pel capital estranger: a Barcelona, Seat (Volkswagen); a Girona, Torraspapel (KIO); a Tarragona, la petroquímica (Hoechst AG); a València, Ford Espana; i a Castelló, Aznar, SA (de Hards Stone).

Però els nostres governants només ens van

Joan Llorens, el nou president de Seat. En el seu nou paper de gestor dels interessos de Volkswagen, ha advertit els treballadors de Seat sobre les possibles conseqüències negatives de continuar les mobilitzacions.

ensenyar una part de la veritat de la inversió estrangera. Van preferir que no sabéssim exactament quants d'aquells diners es quedaven al país i quants eren desviats per les multinacionals a l'exterior. I l'altra meitat de la veritat no era tan brillant, ni permetia balanços tan eufòrics: per exemple, dels 450.000 milions que el capital estranger inverteix a l'estat espanyol, l'any 1987 fugen a l'estranger a través de diversos mecanismes 125.000 milions. La quarta part. I encara més flagrant: el mateix any, dels 118.000 milions que s'inverteixen a Catalunya des de l'estranger, 77.000 retornen al seu punt d'origen. El 65%. Per què aquestes xifres es van amagar?

Despertar-se tard. I amb la crisi, l'aixeta que sempre rajava s'ha tancat. Primer va venir, anticipant-se com sempre, KIO, amb les seves sobtades suspensions de pagaments de l'any passat al Grup Torras. Va ser el final de tot un símbol i d'una època curta i intensa, el penós despertar d'una eufòria econòmica desmesurada. Un calfred va recórrer l'espina de més d'un dels responsables econòmics del país: "ens haurem equivocat de mig a mig?", es deien preguntant molts. Després va venir l'espantada de la multinacional holandesa Akzo, que va deixar abandonada al seu obscur destí una

**AMB LA FAM
NO S'HI JUGA.**

**COL·LABORA AMB AJUDA
EN ACCIÓ. CREU-T'HO.**

Desitjo que m'envieu més informació

Nom.....

Cognoms.....

Adreça.....

CP.....Telèfon.....

C/Barquillo, 8. Madrid 28004. Tel. 523 23 35. C/ Aragó, 159. Barcelona 08011. Tel. 453 51 51.

**SOCIETAT
CORAL
EL MICALET**
(INSTITUT MUSICAL GINER)

**SOPAR TRADICIONAL
DELS PREMIS**

1893 - 1993
CENT ANYS FENT CULTURA

• BECA DE VIOLÍ DELS
EX-ALUMNES DE L'INSTITUT OBRER
DE VALÈNCIA (1931-1939).

• Convocatòria del
I PREMI D'INVESTIGACIÓ FILOLÒGICA
"FRANCESC FERRER PASTOR",
patrocinat per Comercial Denes.

• Convocatòria del
I PREMI DE TEATRE "EL MICALET"
organitzat per la Societat Cultural FOREST d'ARANA
i patrocinat per la Societat Coral "El Micalet".

• VI PREMI
MIQUELET D'HONOR que s'atorgarà
MATILDE SALVADOR I FAUS.

• PREMI EXTRAORDINARI DEL
CENTENARI DE "EL MICALET" que s'atorgarà
FRANCESC FERRER PASTOR.

• CLOENDA: CORAL SANT JORDI.

Dissabte 27 de novembre 9'30 nit
Societat "El Micalet"
Guillem de Castro, 73.

Tel.: 392 07 86. Reserva de tickets.

de les marques emblemàtiques del tèxtil català: La Seda de Barcelona. Al mateix temps, Philips anunciava que deixava de fabricar televisors al nostre país. Moltes de les inversions previstes no arribaven, nombroses multinacionals establertes al país anunciaven retallades...

Els efectes ja es poden comprovar amb xifres a la mà. Segons dades de la Conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya l'any passat la inversió estrangera al Principat va baixar en un 43% respecte al 1991: 553.000 milions el 92 enfront dels 972.000 milions de l'any anterior. Aquesta forta caiguda ha estat atribuïda per la Generalitat al fet que el 1991 la inversió estrangera va estar molt per damunt del que era habitual a causa de l'impuls dels Jocs Olímpics. Però les dades del primer trimestre de 1993 situen la davallada en els seus termes reals: en els primers tres mesos del 1993 la inversió estrangera directa a Catalunya va baixar un 24,3% respecte al mateix període de 1992. Una caiguda en picat.

Una primera ullada a les xifres del País Valencià podria portar a conclusions errònies. Considerant el total de les inversions estrangeres que s'hi van fer durant el 1992, causa una gran sorpresa veure que el percentatge va pujar increïblement respecte al 91: de 49.000 a 166.000 milions de pessetes. Un augment del 237%. Però si s'analitza sector per sector, es pot comprovar com la pujada afecta només el sector de l'extracció i transformació de minerals no energètics, i està directament relacionada amb la macroinversió de CEMEX -Mejicana de Cementos-, que l'any passat va adquirir Valenciana de Cementos Portland, SA, per més de 120.000 milions de pessetes. És a dir, que sense aquesta inversió dels mexicans els resultats del 92 al País Valencià haurien estat gairebé tan dolents com al Principat: un 25% de baixada. Amb un afegit escruixidor: al mes d'abril la inversió estrangera al País Valencià va ser de zero pessetes.

A la resta de l'estat la inversió també va disminuir, però molt menys: un 15% feta la mitjana de totes les comunitats autònomes. I les últimes dades indiquen que als Països Catalans els números absoluts i els percentges d'inversió directa continuen baixant l'any 93.

Què ha passat? Durant les últimes setmanes moltes veus del món polític i econòmic han afirmat que les causes del retraïment de la inversió estrangera són bàsicament els alts salaris i la rigidesa de la legislació laboral del nostre país. Antoni Soy opina que "el factor decisiu ha estat l'aparició d'una sèrie de països a Europa de l'Est i al Sud-Est asiàtic que són més atractius per al capital estranger". Europa de l'Est ofereix una mà d'obra molt qualificada amb salaris moderats, com també un mercat verge per explotar i, en el cas d'alguns països -com Hongria, Txèquia i Eslovàquia-, també

CARME PUÉRTOLAS

JORDI MORERA

Dalt, manifestació a Barcelona dels treballadors de Seat. Quan el centre de decisió és a milers de quilòmetres, la capacitat de pressió disminueix. Baix, planta de La Seda al Prat de Llobregat. La multinacional holandesa Akzo en va abandonar la propietat, i l'emblemàtica empresa del tèxtil català camina lentament però segura cap a un final deshonrós. Algú no ho va saber preveure.

estabilitat política. Els països asiàtics tenen una mà d'obra que, si bé no és tan qualificada com la de l'Est d'Europa, treballa a canvi de salaris encara més baixos i és potencialment menys conflictiva.

Segons Soy, però, "això no vol dir forçosament que per competir calgui baixar els salaris aquí. Seria positiu contenir-los, com també que els sindicats fossin una mica més flexibles. Però en tot cas, aquestes no serien mesures suficients, ni de bon tros". El director del CEP creu que el que cal és buscar l'especialització en sectors molt concrets mitjançant la formació de mà d'obra de molt alt nivell i bona tecnologia.

Elena Giraldez aprofundeix en la idea: "Alemanya continua sent la principal destinació de

les inversions multinacionals i no es pot dir que allà els salaris siguin baixos. Però ofereixen gran productivitat, una mà d'obra molt qualificada, molt poc absentisme laboral i alta tecnologia. Buscar les solucions retallant els sous és absolutament incomplet, però això sí, és el més immediat". Les solucions, doncs, van per altres camins: "cal una política agressiva de competitivitat. Una formació professional de veritat, fortes inversions en R+D, organitzar millor les empreses".

No es pot esperar tampoc que un nombre significatiu de les nostres empreses facin a termini curt i mitjà l'esperat salt fronterer i es converteixin en multinacionals. "A 25 anys vista no hi ha possibilitats que això passi", afirma Francesc Cabana. Antoni Soy també és escèptic: "no hi ha hagut una política clara per a potenciar-ho, ni per part de l'administració ni per la dels empresaris, ni junts ni per separat". Seguidament, el director del CEP puntualitza: "que consti que tampoc no és fàcil". No ho és.

Eduard Voltas